

RVL Blomqvist Vesa(SM)

13.11.2013

Eduskunta
Suuri valiokunta

Viite

Asia

EU/OSA: Korkean tason toimintaryhmä Välimeren muuttovirtojen hallintaan

U/E-tunnus:

EUTORI-numero:

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys korkean tason toimintaryhmän työstä Välimeren muuttovirtojen hallintaan.

Rajaturvallisuusasiantuntija Vesa Blomqvist

Asiasanat	järjestäytynyt rikollisuus, laiton maahanmuutto, rajavalvonta, Schengenin sopimus, turvapaikka, ulkorajat, Välimeri, maahantulo
Hoitaa	OM, SM, UM
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, PLM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM

RVL Blomqvist Vesa(SM)

31.10.2013

Asia

EU/OSA: Korkean tason toimintaryhmä Välimeren muuttovirtojen hallintaan

Kokous

Liitteet

Viite

EUTORI/Eurodoc nro:

-

U-tunnus / E-tunnus:

-

Käsittelyn tarkoitus ja käsittelyvaihe:

Jo pitkään jatkunut Italian ja erityisesti Lampedusan alueella vaikuttanut maahantulon paine eskaloitui, kun noin 500 Italiaan laittomasti pyrkinyttä maahantulijaa kuljettanut vene kaatui ja turmassa menehtyi yli 300 henkilöä. Asiaa käsiteltiin pikaisella valmistelulla oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 8.10.2013, joka päätti perustaa korkean tason toimintaryhmän ehkäistäkseen vastaavanlaisten tragedioiden tapahtumisen tulevaisuudessa. Toimintaryhmän toimeksianto on laaja kattaen kaikki asiaan vaikuttavat politiikan alat ja sektorit.

Toimintaryhmän ensimmäinen kokous järjestettiin 24.10.2013, jossa asiaa käsiteltiin komission ja ulkosuhdehallinnon laatiman asiakirjan pohjalta (concept note). Asiakirja pitää sisällään monia lyhyen ja keskipitkän aikavälin kehittämis ehdotuksia eri politiikan aloille ja sektoreille. Jäsenmailta pyydettiin kommentit asiakirjaan 11.11.2013 mennessä. Jäsenvaltioiden kommenttien perusteella komissio laatii asiakirjasta uuden version, jota käsitellään toimintaryhmän seuraavassa kokouksessa 20.11.2013.

Asian käsittely siirretään 20.11.2013 Task Force kokouksen jälkeen Coreperiin ja edelleen 5.12.2013 pidettävään oikeus- ja sisäasioiden neuvostoon. Eurooppa-neuvostossa asiasta tiedotetaan.

Asiakirjat:

-

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely:

-

Käsittelijä(t):

Vesa Blomqvist, SM rajavartio-osasto, p. 071 872 1141
 Tuomas Koljonen, SM maahanmuutto-osasto, p. 071 878 8605
 Kalle Kekmäki, SM kansainvälisten asioiden yksikkö, p. 071 878 8252
 Erkki Hämäläinen, SM poliisiosasto, p. 071 878 8570
 Annina Aalto, UM kehityspoliittinen osasto, p. 029 535 1745
 Emmi Mwanzagi, UM Eurooppa-osasto, p. 029 535 1805
 Anna Rautvuori, UM poliittinen osasto, p. 029 535 1872

Suomen kanta/ohje:

Suomi tukee komission ja ulkosuhdehallinnon laaja-alaista lähestymistapaa tilanteen ratkaisemiseksi ja voi tarvittaessa tukea Välimeren alueella järjestettäviä Frontexin koordinoimia yhteisiä rajavalvontaoperaatioita ulkorajavalvonnan tehostamiseksi. On tärkeää, että tilanteeseen Välimerellä puututaan aiempaa tehokkaammin ja se saadaan hallintaa niin rajavalvonnallisesti kuin maahantulijoiden pelastamiseksi ja suojelemiseksi. Välimeren tilanteella on vaikutusta myös muihin vapaan liikkuvuuden alueen valtioihin (Schengen -alue), kuten Suomeen. Tilanteen hallintaan saaminen vaatii Euroopan Unionilta toimenpiteitä kaikilla politiikan aloilla, kuten lähtö- ja kauttakulkumaiden tukeminen, turvapaikka- ja palautuspolitiikan kehittäminen sekä ihmissalakuljetuksen ja organisoidun rikollisuuden ennalta ehkäisy ja torjunta. Suomi korostaa, että lähtökohtana tulee olla maahantulijoiden ihmisoikeuksien täysimääräinen turvaaminen ja kunnioittaminen kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Ihmishenkien pelastamiseksi tarvitaan Välimerellä aukoton tilannekuva ja riittävä määrä nopeasti saatavilla olevaa aluskalustoa. Frontexin koordinoimilla operaatioilla on edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeä merkitys.

Suomi pitää tärkeänä ja tukee Frontexin koordinoimia rajavalvontaoperaatioita kovimpien maahantulopaineiden alla olevien Välimeren maiden tukemiseksi ja ihmishenkien pelastamiseksi, toimivaa Eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää ja kokonaisvaltaista yhteistyötä kolmansien maiden kanssa ml. lähtö- ja kauttakulkumaat. EU-virastoilla on keskeinen rooli erityisten paineiden alla olevien maiden tukemisessa ja virastoja tulee hyödyntää myös kauttakulkumaiden valmiuksien kehittämisessä. Kokonaisvaltaisuuden ja politiikkajohdonmukaisuuden saavuttamiseksi myös maahanmuuton lähtösyihin on puututtava kestäväällä tavalla. Suomi tukee maahanmuuttoteeman esille ottamista EU:n ja Afrikan Unionin päämiesten välisessä kokouksessa.

Solidaarisuus erityisten paineiden alla olevia maita kohtaan on tärkeää. Kukin EU-jäsenmaa vastaa ensi sijassa itse järjestelmiensä toimintakyvystä myös äkillisten ja lisääntyneiden maahantulo ja -muuttopaineiden alaisena. Sekoittuneiden maahanmuuttovirtojen hallinnassa on noudatettava kansainvälisiä sopimuksia (Geneven pakolaissopimus, Euroopan ihmisoikeussopimus, EU:n perusoikeuskirja) ja EU-säädöksiä täysimääräisesti ml. EU:n jäsenmaiden kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet. Solidaarisuuden välineiden, kuten suojelua saaneiden sisäiset siirrot, tulee perustua jäsenvaltioiden yhteisesti sopimiin toimenpiteisiin. Kauttakulkumaiden rooli Eurooppaan suuntautuvien muuttovirtojen hallitsemisessa on keskeinen ja Pohjois-Afrikan maiden suojelujärjestelmien kehittämistä on tuettava heti poliittisen tilanteen salliessa perustettavilla alueellisilla suojeluohjelmilla. Pakolaisten uudelleensijoittaminen on Suomen näkökulmasta tärkeä keino osoittaa solidaarisuutta kolmansia maita kohtaan.

Ihmissalakuljetuksen ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaisia toimia tulisi kehittää hyödyntämällä tehokkaasti olemassa olevia yhteistyön välineitä (esimerkiksi Euromed kehitysyhteistyöhankkeet) sekä Europolin ja Interpolin tukea. Myös olemassa olevia EU:n ja kolmansien maiden välisiä operatiivisen yhteistyön välineitä kuten toimintapoliittista sykliä, yhdyshenkilöitä sekä yhteisiä operaatioita tulee suunnata nykyistä tehokkaammin lähtömaiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Neuvoston COSI -komitea voisi myös tarkastella yhdessä muiden työryhmien, kuten COHOM, kanssa tarvitaanko EU:n ja lähtömaiden kesken kokonaisvaltaisempaa operatiivisen yhteistyön kehystä. EU:n ihmisoikeuserityisedustaja tulee myös ottaa tiiviimmin yhteistyöhön mukaan ja pyrkiä hyödyntämään hänen asiantuntemustaan. Lisäksi Suomi pitää hyödyllisenä arvioida laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja oleskelussa avustamista koskevia EU-säädöksiä ja niiden mahdollista muuttamista siten, että sellaiset henkilöt, jotka avustavat maahanmuuttajia merellä humanitaarisin perustein voitaisiin jättää rankaisematta. Mahdolliset muutokset lainsäädäntöön on tehtävä siten, etteivät ne mahdollista väärinkäyttöä.

Pääasiallinen sisältö:

Komission ja ulkosuhdehallinnon laatima keskusteluasiakirja pitää sisällään monia lyhyen ja keskipitkän aikavälin kehittämisehdotuksia eri politiikan aloille ja sektoreille. Ehdotusten avulla pyritään ehkäisemään uusien tragedioiden syntyminen ja saamaan tilanne hallintaan Välimeren alueella. Ehdotukset on jaettu viiden pääotsikon alle: 1. Välimeren alueen rajavalvonnan tehostaminen ihmishenkien pelastamiseksi, 2. avunanto ja solidaarisuus niille maille, jotka ovat kovimpien maahanmuuttopaineiden alla, 3. toimenpiteet yhdessä kolmansien maiden kanssa, 4. laillisten maahantulomahdollisuuksien parantaminen Euroopan Unioniin ja 5. taistelu ihmissalakuljetusta ja organisoitua rikollisuutta vastaan.

Rajavalvonnan tehostamisen osalta asiakirjassa esitetään kokonaisvaltaista ja koordinoitua lähestymistapaa Välimeren ongelmaan ml. merivoimien alusten tuki ja kolmansien maiden satamien ja rannikoiden valvonta. Frontexille on myönnetty vuodelle 2013 € 7,9 miljoonaa lisärahoitusta Välimerellä järjestettäviä yhteisiä operaatioita varten. Eurosur -järjestelmä tulisi ottaa tehokkaasti käyttöön ja Frontexin merioperaatioita koskevan asetusehdotuksen käsittelyä tulisi nopeuttaa.

Kaiken hankalimmassa tilanteessa olevia Välimeren maita tulisi tukea kaikin keinoin. Ehdotettu keinovalikoima sisältää EU:n rahallisen tuen (€ 30 miljoonaa Italialle ja € 20 miljoonaa muille Välimeren maille), Euroopan turvapaikkaviraston (EASO) tuen, kansainvälistä suojelua tarvitsevien mahdolliset sisäiset siirrot, kattavien vaihtoehtoisten suunnitelmien laadinnan ja yhteistyön relevanttien tahojen kuten Frontex, EASO, FRA, UNHCR ja IOM kanssa.

Kolmansien maiden kanssa tehtävää yhteistyötä tulisi tehostaa erityisesti maahanmuuttoa ja liikkuvuutta koskevan kokonaisvaltaisen lähestymistavan mukaisesti (GAMM). Liikkuvuuskumppanuuksia tulee pyrkiä solmimaan erityisesti Tunisian ja Jordanian kanssa. Libyan kanssa pitäisi aloittaa vuoropuhelu muuttoliikkeestä, liikkuvuudesta ja turvallisuudesta olosuhteiden salliessa. Libyaa on pyrittävä tukemaan kokonaisvaltaisesti ja sen kanssa on pyrittävä saamaan aikaan "Seahorse Mediterranean" yhteysverkosto yhdessä muiden Välimeren maiden kanssa. Myös muut kolmannet maat on saatava yhteistyöhön rajavalvonnan osalta. Maahanmuuttajien ihmisoikeuksien turvaaminen on järjestelmällisesti nostettava esille kolmansien maiden kanssa käytävässä poliittisessa vuoropuhelussa ja turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmien kehittämisessä. Informaatiokampanjoita, joissa kerrotaan totuudenmukaisesti maahanpyrkimiseen

liittyvistä riskeistä ja vaaroista sekä toisaalta laillisen maahantulon mahdollisista kanavista tulee järjestää kolmansissa maissa. Toisaalta tulee taata, että myös Eurooppaan jo tulleet maahanmuuttajat saavat asianmukaista tietoa oikeuksistaan. EU:n ja Afrikan Unionin päämiesten välisessä kokouksessa asia on otettava kokonaisvaltaisesti esille. Afrikan maita on tuettava eri keinoin, jotta ne kykenisivät paremmin ennalta ehkäisemään ja torjumaan ihmissalakuljetusta ja organisoitua rikollisuutta. Takaisinottosopimusten hyväksyminen tärkeimpien lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa on tärkeässä roolissa.

Alueellisilla suojeluohjelmilla on tärkeä merkitys, ja niitä tulisi perustaa Pohjois-Afrikan maihin Marokosta Egyptiin. Yhteistyötä UNHCR:n sekä EASO:n ja kohdemaiden kanssa tulee tehostaa. Eurooppaan töihin ja opiskelemaan tuleville tulisi avata uusia laillisia maahanmuuttomahdollisuuksia.

Ihmissalakuljetuksen ja organisoidun rikollisuuden torjuntaa olisi tehostettava yhteistyössä jäsenvaltioiden, Europolin ja Interpolin kanssa. EU tarvitsee jo olemassa olevan toimintapoliittisen syklin lisäksi kokonaisvaltaisen strategian. Kolmansiin maihin sijoitetuilla yhteysupseereilla on merkittävä rooli ja heidän käyttöä tulisi tehostaa entisestään. EU -tasolla tulisi myös arvioida säädöksiä laittomassa maahantulossa, kauttakulussa ja maassa oleskelun avustamisen osalta ja mahdollisesti muuttaa niitä, jotta sellaiset henkilöt, jotka avustavat maahanmuuttajia merellä humanitaarisin perustein voitaisiin jättää rangaistukseen tuomitsematta.

Kansallinen käsittely:

Asia on käsitelty maahanmuutto-, turvapaikka- ja kotouttamisasiat -jaoston (jaosto 6) ja oikeus- ja sisäasiat - jaoston (jaosto 7) 11.11.2013 päättyneessä kirjallisessa menettelyssä sekä hallituksen EU-ministerivaliokunnassa 13.11.2013.

Eduskuntakäsittely:

[Tiedot yhteistoiminnasta eduskunnan kanssa, ml. valiokuntakäsittely]

Käsittely Euroopan parlamentissa:

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema:

-

Taloudelliset vaikutukset:

Tiedossa olevat taloudelliset vaikutukset Euroopan Unionille ovat noin € 60 miljoonaa.

Muut mahdolliset asiaan vaikuttavat tekijät:

Italia lähetti 24.10.2013 KE Ashtonille avoimen kirjeen, jossa Italia ehdottaa uutta YTPP-operaatiota, joka keskittyisi ihmiskaupan torjuntaan Välimerellä. Italian ehdotusta käsitellään ainakin marraskuun ulkoministerien UAN:ssa (18.11.) sekä puolustusministerien UAN:ssa (19.11) ja ilmeisesti COPS-COSI-kokouksessa (COPS- ja OSA-sektorin yhteiskokous) 21.11.2013.

Asiasanat	järjestäytynyt rikollisuus, laiton maahanmuutto, maahantulo, rajavalvonta, Schengenin sopimus, turvapaikka, Välimeri
Hoitaa	OM, SM, UM
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, PLM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM
